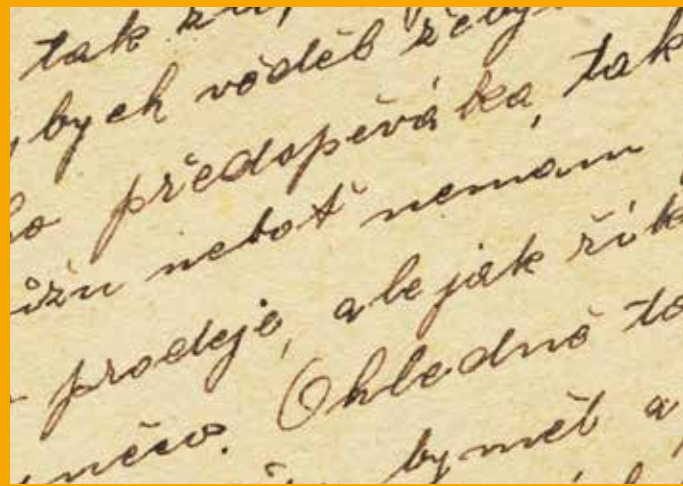

Els documents privats com a font històrica

Procediment

ELS DOCUMENTS PRIVATS són els que elaboren les persones o les entitats: testaments, registres comptables, memòries, cartes, làpides...

El gènere epistolar, en particular, es relaciona amb la crònica d'uns fets o amb el relat de les vivències personals i del pensament i les idees. Les cartes signifiquen una aproximació més intimista als fets històrics. Permeten situar els personatges i descobrir quins eren els seus interessos i motivacions o quines activitats tenien mentre participaven en un determinat esdeveniment històric.

ANALITZA

1 Llegeix aquesta carta.

És l'esborrany d'una carta de presentació de Leonardo da Vinci adreçada a Lluís Sforza, duc de Milà (cap al 1482).

Il·lustríssim senyor meu: Havent vist i jutjat en quantitat suficient els models de tots aquells que es consideren mestres i constructors d'instruments bèl·lics, [...] m'atreviré, sense menysprear ningú, a reclamar l'atenció de la Vostra Excel·lència, amb el propòsit de revelar-li els meus secrets, i, posant-me a la seva completa disposició, m'ofereixo per a tractar de manera eficaç [...] totes aquestes qüestions que, fent honor a la brevetat, seran en part aquí anotades:

1 Disposo de tipus de ponts molt lleugers i sòlids, adequats per a ser transportats amb molta facilitat i, gràcies als quals he pogut seguir o, en alguna ocasió, esquivar els enemics. [...]

2 Quan una plaça és assetjada, sé eliminar l'aigua dels fossats i fer nombrosos ponts, galeries, escales i altres màquines apropiades per a aquesta classe d'empresa. [...]

4 Disposo, igualment, de tipus de bombardes molt útils i fàcils de transportar: amb aquestes és possible llançar pedres petites com si es tractés d'una tempesta, i amb la fumera que es forma, causen gran esglai a l'enemic. [...]

6 De la mateixa manera, construiré carros coberts, segurs

i inatacables, els quals penetraran entre els enemics amb la seva artilleria [...]. I darrere d'aquests podrà avançar la infanteria sense patir danys ni impediments.

7 En el cas que fos necessari, faré construir bombardes, morters i colobrines, de disseny bellíssim i útil, al marge del tipus comú. [...]

10 En temps de pau, crec que puc comparar-me satisfactòriament amb qualsevol altre en arquitectura, en construcció d'edificis, públics i privats, i en conducció d'aigües d'un lloc a un altre. Així mateix, puc realitzar escultures de marbre, de bronze o d'argila. Igualment, en pintura puc fer tant i tan bé en comparació de qualsevol, sigui qui sigui. Encara més, em serà possible dur a terme l'escultura del cavall de bronze, obra que proporcionarà glòria immortal i etern honor a la felicitat memòria del senyor, el vostre pare, i a la il·lustre casa dels Sforza.

I si algunes de les coses esmentades més amunt a algú li semblessin impossibles i irrealitzables, estic disposat a fer una demostració al vostre parc o al lloc que agradi a la Vostra Excel·lència, a qui m'encomano amb mostres de la més gran humilitat.

2 Busca informació i esbrina quin és el seu context històric.

Durant el Quattrocento, les ciutats de Milà i Venècia eren les dues potències hegemòniques d'Itàlia del nord. En aquest context hi van florir les arts i les ciències. El ducat de Milà va estar governat, primer, per la família Visconti i, més tard, pels Sforza. Artistes com Bramante o Leonardo van estar al servei del poderós Lluís I, duc de Milà, del llinatge dels Sforza.

3 Fes una anàlisi del document.

- De quin tipus de document privat es tracta?

És un currículum en forma de carta de presentació: Leonardo ofereix els seus serveis laborals a Lluís I i exposa les raons que ell creu que el fan idoni per a ocupar aquest lloc de treball. Qualitats i atributs exposats fan de Leonardo el prototip d'home del Renaixement.

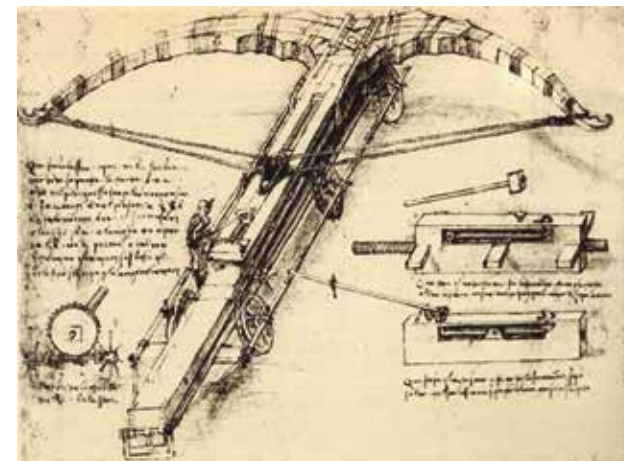
- Quin és el contingut de la carta?

Leonardo descriu en 10 punts les diferents feines tècniques que podria portar a terme.

- Com s'estructura el contingut?

És possible que l'ordre en l'enumeració de les habilitats reveli una intencionada jerarquia de valors: esmenta, en primer lloc, les que ell mateix considera les seves millors destreses. En qualsevol cas, és evident que les habilitats bèl·liques i civils ocupen un lloc destacat tenint en compte els interessos del governant a qui va adreçada la carta.

Situa, en primer lloc, la seva condició com a enginyer militar, fins i tot fa saber a Lluís Sforza que el farà partícip dels "seus secrets" de manera exclusiva; cap altre senyor no en tindrà notícia. També s'ofereix com a arquitecte i escultor; en aquest sentit, manifesta la possibilitat de portar a terme l'escultura del cavall de bronze dedicada a Francesc Sforza, pare de Lluís. Cal notar que la pintura s'esmenta com una més de les seves destreses, però no la primera. En darrer lloc, expressa la seva disponibilitat per a fer una demostració pràctica dels seus ginyos i les seves habilitats.

Disseny per a una ballesta

4 Informa't i explica quins efectes va tenir el document en la vida dels personatges implicats.

El document va assolir l'efecte esperat perquè Leonardo da Vinci va estar al servei del duc Lluís I de Milà durant disset anys. Aquesta època va coincidir amb un període de maduresa científica i de gran esplendor artística. Algunes de les seves obres pictòriques més destacades corresponen a aquest període: *La mare de Déu de les roques*, *Dama amb un ermini* i el *Sant Sopar*, entre d'altres.

Dama amb un ermini *La mare de Déu de les roques*

APLICA-HO

1 Fes una anàlisi del document següent, seguint l'esquema anterior.

Carta de Miquel Àngel, que és a Roma, al seu pare, Ludovico Buonarroti, que és a Florència (primers dies d'octubre de 1512)

Estimadíssim pare, he llegit en la vostra carta que heu tornat els quaranta ducats al tresorer. Heu obrat bé, i quan cregueu que hi pot haver algun perill, us prego que m'aviseu.

He acabat la capella que pintava: el Papa ha quedat molt satisfet. No obstant això, altres coses no han resultat com jo pensava, culpa d'aquests temps, molt contraris al nostre art. No podré estar amb vosaltres el dia de Tots Sants perquè no tinc el que es necessita per a fer el que vull fer, i encara no és hora de fer-ho. Intenteu viure el millor que pugueu i no us cohibiu de cap altra cosa. Res més.

MIQUEL ÀNGEL, escultor a Roma